

VN-verdrag 'Gelijke rechten/kansen van en voor mensen met een handicap': werk in uitvoering.

INLEIDING

Het VN-verdrag 'Gelijke rechten en kansen van en voor mensen met een handicap'.

In 2017 heeft Nederland het VN-verdrag 'Gelijke rechten' geratificeerd.

Vanaf dat moment ligt er een mooie, maar soms best ingewikkelde taak bij de overheid en de burgers zelf om uitvoering te geven aan wat is afgesproken. Een Inclusieve samenleving klinkt makkelijk, maar is in de praktijk een behoorlijke inspanningsverplichting.

De Gemeente Groningen is met nog 24 andere Gemeenten koploper-gemeente in het kader van het VN-verdrag. Dat zegt iets over hoe belangrijk de Groningse gemeenschap het vindt dat alle burgers de kans krijgen om actief deel te nemen aan hun samenleving.

Maar als echte Groningers leggen we pas iets vast als we weten dat we onze goede bedoelingen ook daadwerkelijk waar kunnen maken.

Na twee en een half jaar experimenteren en volhouden is het nu zo ver: het Actieplan 'Toegankelijk Groningen'. Geen loze beloftes en goede voornemens, maar een reeks concrete actiepunten waarmee burgers, uitvoerende medewerkers en gemeentebestuur (in wisselende volgorde) de komende 4 jaar gaan werken aan de realisatie van het VN-verdrag. Koers Inclusief!

Sommige punten zijn minder ingrijpend dan andere ...

Het ene punt is na 4 jaar makkelijk af te vinken, het andere vraagt een langere termijn ...

Met elkaar gaat dit actieplan een flinke spurt geven aan de doelen en de bedoeling van het VN-verdrag: 'domeinbreed' en volwaardig burgerschap ook voor mensen met een handicap/beperking .

Groningen voorop!

Koers Inclusief.

Groningen kiest voor Inclusief beleid.

Dat betekent: zoveel mogelijk burgers meenemen in algemeen beleid, zodat er minder aanpassingen en hulpconstructies nodig zijn.

Maar als er een bijzondere regeling nodig is om zo gewoon mogelijk mee te kunnen doen, dan hoeven burgers er niet om te bedelen. Het doel: gelijke kansen en mee kunnen participeren, weegt immers zwaarder dan de middelen die daarvoor nodig zijn.

Ideaal is en blijft om ruimte te maken in de 'mainstream maatschappij'. Dat is de koninklijke weg en draagt bij aan een duurzaam sociaal leefklimaat waar we allemaal plezier van hebben.

Inclusief beleid is verstandig investeren in de toekomst.

Betrokken burgers: de Werkgroep Toegankelijk Groningen.

De Werkgroep Toegankelijk Groningen (WTG) is een netwerk van en voor burgers met een handicap/beperking in de Gemeente Groningen.

Mensen zijn natuurlijk niet in een hokje te vangen, maar om de 'kruiwagen kikkers' enigszins in te delen, zijn er 5 'bloedgroepen':

1. mensen met een fysieke handicap en mobiliteitsgedoe
2. blinden/slechtzienden
3. de dovengemeenschap en slechthorenden
4. mensen met een verstandelijke beperking
5. mensen met een psychische handicap

Dat feit is uniek in Nederland: wij zijn met z'n allen daadwerkelijk 'handicap-breed' vertegenwoordigd en actief. Respect voor verschil in combinatie met solidariteit en slim gebruik maken van elkaars bijzondere kwaliteiten, blijkt een sterk recept. Reden waarom we een open netwerk zijn en blijven: zo is er gelegenheid voor alle ervaringsdeskundigen om te zijn wie we zijn en te doen waar we goed in zijn, allemaal anders.

Verskil van mening of belang, is voor ons geen probleem: naast A en B is altijd een C of D oplossing te verzinnen.

De WTG ziet als haar bestaansrecht het helpen van de Gemeente Groningen om het VN-verdrag handen en voeten te geven.

Voor dat goede doel waar we zelf ook belang bij hebben, dragen we graag onze expertise en ervaring bij.

Kernteam VN-verdrag Gemeente Groningen.

Om het Actieplan ‘Toegankelijk Groningen’ te laten slagen, heeft de Gemeente Groningen een Kernteam ‘ambassadeurs VN-verdrag’ ingesteld.

Het Kernteam bestaat uit contactpersonen bij de diverse domeinen die de Gemeente rijk is.

Hun missie is het VN-verdrag en de punten van het Actieplan onder de aandacht te brengen van collega’s en samenwerkingspartners binnen hun domein. En samen te letten op de samenhang tussen de domeinen.

Indelingen en organisaties zijn handig en verstandig in een ingewikkelde samenleving, maar de praktijk leert dat je over de grenzen heen moet kunnen kijken en werken. De leefwereld van mensen doet dat namelijk ook.

Afstemming tussen die leefwereld en het gemeentelijk systeem houden we goed door als WTG en Kernteam nauw samen te werken.

Verbinding is het toverwoord.

Universele aandachtspunten

- A. Bewustwording en beeldvorming
- B. Communicatie en contact
- C. Participatie en burgerschap
- D. Keuzevrijheid

Thema’s VN-verdrag en deel-domeinen van de Gemeente

1. Bouwen en wonen
2. Werk en inkomen
3. Onderwijs en ontwikkeling
4. Vrije tijd: recreatie, evenementen, horeca, musea, theaters, natuurgebieden ...
5. Sport
6. Gezondheid en welzijn
7. Toegankelijkheid openbare ruimte
8. Toegankelijkheid openbare gebouwen en algemene voorzieningen
9. Mobiliteit
10. Veiligheid

Bijlage 1. VN-verdrag ‘Gelijke rechten/kansen van en voor mensen met een handicap’

Bijlage 2. Brochure Toegankelijkheid ‘Welkom bij ...’

UNIVERSELE AANDACHTSPUNTEN:

Van toepassing op alle thema's van het VN-verdrag en alle deel-domeinen van de Gemeente.
Hooft dus bij de opdracht van alle ambassadeurs van het Kernteam van de Gemeente Groningen.

A. BEWUSTWORDING EN BEELDVORMING

Burgers met een handicap horen bij de gevarieerde samenleving die Groningen zo mooi kleurt.
Ook een combi van meerdere beperkingen en bijzondere kwalificaties is menselijk gezien heel normaal. Toch wordt er in de maatschappij nog weinig rekening gehouden met deze realiteit.

Veel van wat als 'discriminatie' of 'uitsluiting' benoemd kan worden, heeft daarmee te maken.

De standaard-burger staat centraal en wie daarvan afwijkt komt niet in beeld of wordt vergeten. Of wordt weggezet als 'kwetsbare groep', wat ongeveer hetzelfde betekent: niet gezien en niet gehoord worden als medeburger en persoon die ertoe doet.

Bijdragen aan de bewustwording dat ook burgers met een handicap (in de brede variatie) er zijn, erbij horen en mee moeten kunnen doen is daarom essentieel.

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 8: Bevordering van bewustwording.

ACTIEPUNTEN

1. Laat als Gemeente in je beeldvorming van advertenties tot filmpjes en ander materiaal zien dat onze Groningse samenleving gevarieerd is.
2. Wees alert op ingesleten taal, beelden en patronen die vooroordelen m.b.t. mensen met een handicap bevestigen.
Benut elke kans om handicap-experts (ervaringsdeskundigen dus) een realistisch beeld te laten geven van het leven met verschillende beperkingen/handicaps, inclusief de bijzondere vaardigheden en kwaliteiten die je erbij kunt leren.
3. Biedt medewerkers en andere betrokken hulp- en dienstverleners een cursus aan om beter begrip te krijgen wat een psychische handicap is en in het dagelijks leven betekent. Gebrek aan kennis is de hoofdoorzaak van angst en vooroordelen.
4. Draag in en om de eigen interne organisatie bij aan bewustwording van het feit dat ook mensen met een handicap gewoon burgers zijn. En dus de ruimte en middelen verdienen om de diverse rollen die bij volwaardig burgerschap horen, in te vullen.
5. Maak mensen alert op het VN-verdrag en wat dat voor iedere medewerker van de Gemeente betekent.
6. Voeg de VN-checkvraag toe aan elk college-besluit.
Past dit beleid bij alle Groningse burgers of leidt het onbedoeld tot uitsluiting?
7. Benut en verspreid de brochure Toegankelijkheid 'Welkom bij ...'
8. Formaliseer en erken de Werkgroep Toegankelijk Groningen als officieel adviesorgaan van de Gemeente Groningen.
9. Stel een Kernteam ambassadeurs vast met een contactpersoon per deel-domein van de Gemeente.
10. Betrek ervaringsdeskundigen van de WTG direct aan de voorkant van nieuwe projecten/beleidsprocessen.
Dat maakt de kans op een inclusieve koers groter en bespaart uitzonderingsmaatregelen en dure investeringen achteraf.
11. Blijf er alert op dat 'buitengewone burgers' bij standaard vragenlijsten en onderzoek geluidloos uit beeld verdwijnen. Omdat de vragen en/of de onderzoeksinstrumenten niet aansluiten. Punt van aandacht voor het bureau Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) van de Gemeente.
12. Nodig de WTG uit bij belangrijke (en beeldvormende) evenementen.
13. Vergroot de draagkracht van de Groningse samenleving door 'moeilijke dingen' als ziekte, dood, handicap, schulden, criminaliteit, mishandeling en misbruik, andere seksuele geaardheid, eenzaamheid, ... 'makkelijk' bespreekbaar te maken. Dat maakt ons sociale leefklimaat duurzamer.
Filmpjes, verhalen en aandacht in de media kunnen daarbij helpen, maar niets werkt zo goed tegen angst en vooroordelen als direct contact.

B. COMMUNICATIE EN CONTACT

‘Anders’ geeft makkelijk kans op misverstanden, vooroordelen en onbegrip.

Vooral als je elkaar weinig tegenkomt door een ontoegankelijke samenleving en een overdosis bijzondere voorzieningen en aparte regelingen.

Afstand schept angst, angst schept misverstand ... Dat wordt een repeterende breuk.

Een inclusieve gemeente doet daar iets aan! Te beginnen met het hoofdstuk ‘communicatie’.

Voor blinden/slechthorenden, doven/slechthorenden, mensen met een verstandelijke beperking en/of psychische handicap zit de ‘handicap tussen mens en maatschappij’ zelf ook nog uitgerekend in de communicatie en het contact met medeburgers.

Dat betekent werk aan de winkel, want als je elkaar niet kunt volgen, is meedoen vrij onmogelijk.

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 2: Communicatie.
- Hanteer het VN-verdrag, artikel 21: Toegang tot informatie.

B.1 CONTACT EN COMMUNICATIE TUSSEN MENSEN

1. Benut en verspreid de brochure Toegankelijkheid ‘Welkom bij ...’
Hier staan praktische communicatie-tips in om het contact met burgers met een handicap/beperking makkelijker te maken.
2. Houd er rekening mee dat niet iedereen even taalvaardig is. Ingewikkelde zaken zijn ook eenvoudig te zeggen.
3. Vergroot de kennis van Nederlandse Gebarentaal (NGT) en de mogelijkheid om tolken NGT en Teletolk in te zetten.
4. Breng ambtenaren die de NGT (deels) vaardig zijn met elkaar in contact en zorg dat ze bekend zijn bij collega's.
5. Biedt medewerkers een opleiding/cursus NGT of communiceren met gebaren aan.
6. Let op de nieuwe NEN-normen m.b.t. het VN-verdrag.
Let in het bijzonder op galm in gemeenschapsruimten. Slechthorenden hebben daar veel last van.
7. Normaliseer de inzet van ringleiding bij voorlichtingsbijeenkomsten en andere groepsactiviteiten.
8. Normaliseer de toegankelijkheid van zalen en gebouwen met een publieke functie.
Vergaderen en groepsbijeenkomsten op ontoegankelijke locaties kan in deze tijd echt niet meer!
9. Leer medewerkers en andere betrokken hulp- en dienstverleners omgaan met burgers die een (licht) verstandelijke beperking hebben, niet-aangeboren hersenletsel, een autistische of andere psychische handicap. Een cursus lijkt een verstandige investering.

B.2 COMMUNICATIE VIA MIDDELEN

1. Zorg altijd en overal voor verschillende contact- en communicatiemogelijkheden. Dus naast email ook telefoon, sms, chat, whatsapp en gewoon een brief. Dus niet : of, of, maar: en, en.
2. Gebruik begrijpelijke en leesbare taal.
3. Zet pictogrammen, plaatjes en plattegronden in, maar zorg dat er altijd audiodescriptie bij zit.
4. Ondertitel gesproken informatie.
5. Zorg voor toegankelijke documenten (pdf's, nieuwsbrieven etc.). Desgewenst om te zetten in gesproken tekst.
6. Zorg dat OOG en RTV Noord toegankelijk worden voor doven en slechthorenden door ondertiteling en inzet van een tolk NGT.
7. Let op contrasten bij flyers en ander communicatie-materiaal.
8. Gemeentelijke websites en apps moeten voldoen aan de richtlijnen WCAG 2 (verplicht vanaf september 2020).
9. Verbeter de communicatie over zaken die in het bijzonder van belang zijn voor mensen met een handicap zoals omleidingen, (weg)bouwactiviteiten, veranderingen in het openbaar vervoer.
10. Zet bij crisis-communicatie en calamiteiten ALTIJD een tolk NGT in!

C. PARTICIPATIE EN BURGERSCHAP

Meedoen is participeren.

Het is vrij lastig om je aan je samenleving te onttrekken.

Maar 'to be subject' or 'to be object', that's the question.

Het VN-verdrag gaat over actief burgerschap.

Dat betekent dat je als burger de kans moet krijgen om die actieve burgerrollen te vervullen.

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 29: Participatie in het politieke en openbare leven.

ACTIVITEITEN

1. Veel voorwaarden zijn al benoemd bij communicatie.
Van tolk NGT, via ringleiding en fysieke toegankelijkheid tot en met audiodescriptie, begrijpelijke taal en iets weten van wat mensen met diverse varianten beperkingen nodig hebben (brochure Toegankelijkheid 'Welkom bij ...').
2. Toegankelijke stemlokalen. Onder meer positieve ervaringen met een locatie waar dove burgers het stemlokaal bemensen.
3. Aandacht bij buurtorganisaties, natuur- en milieu-belangenbehartiging en vrijwilligersclubs voor toegankelijkheid op alle fronten. Veel mensen 'met' willen daar ook aan mee doen.
4. Aandacht bij politieke fracties voor toegankelijkheid. Wellicht zit onder ons een toekomstig raadslid.

D. KEUZEVRIJHEID

- Hanteer het VN-verdrag, preambule punt n: Het belang voor personen met een handicap erkennend van individuele autonomie en onafhankelijkheid, met inbegrip van de vrijheid hun eigen keuzes te maken.

Wat voor iedere burger normaal is: iets te kiezen hebben, is voor mensen met een handicap/beperking nog lang niet vanzelfsprekend.

Vaak krijg je standaard voorzieningen toegewezen of wordt je 'geplaatst' in plaats van dat je zelf kiest hoe en waar je gaat wonen.

Ook in de wereld van opleiding, werk en carrière loop je (op wielen) vaak tegen beperkingen en gebrek aan vertrouwen op.

Keuzevrijheid is belangrijk omdat het eigen autonomie raakt, de zeggenschap over je eigen lijf en leven.

Daarom is dat het 4e universele aandachtspunt voor alle ambassadeurs VN-verdrag van de Gemeente Groningen en hun collega's: een volwaardig burger wil iets te kiezen hebben.

Een handicap/beperking betekent per definitie dat je iets tot veel moet inleveren aan keuzemogelijkheden, maar des te waardevoller is de speelruimte die over blijft!

THEMA'S VN-VERDRAG EN DEEL-DOMEINEN VAN DE GEMEENTE

1. BOUWEN EN WONEN

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 19: Zelfstandig wonen en deel uitmaken van de maatschappij.

1.1 BOUWBELEID

1. Zorg voor de woonvariatie die aansluit bij een inclusieve en veranderende samenleving.
Levensloopbestendig en aanpasbaar bouwen is daarom verstandig.
Denk aan beschutte woonplekken (hofjes bij voorbeeld), diverse vormen van groepswonen, kangarowoningen, appartementen en woonplekken voor solo-zeilers.
Denk aan slimme combinaties zoals jongerenhuisvesting en woonplekken van en voor mensen die wat praktische hulp kunnen gebruiken.
Denk ook aan een paar locaties voor mensen die beter verplaatsbaar kunnen wonen in het belang van henzelf en hun burens: wonen 'model Slak'.
2. Attendeer bouwpartners op de consequenties van het VN-verdrag.
3. Betrek de WTG-experts direct in het voortraject van nieuwbouwprojecten.
4. Benut de mogelijkheden van de Omgevingswet om toegankelijkheid hard te maken.
5. Betrek de WTG bij contact met de Woningcorporaties. Zodat zij ook hun aandeel kunnen leveren aan de gewenste woonvariatie en het bestand (betaalbare en) aangepaste woningen.

1.2 PASSEND WONEN

1. Verbeteren van zicht op het aanbod op woningnet.
2. Zorgen voor het behoud van aangepaste woningen. Dus niet zomaar terug-veranderen bij overlijden of verhuizing.
3. Ook bij de inrichting aandacht voor levensloopbestendig en aanpasbaar.
4. In flats en bij groepswonen aandacht voor de richtlijnen m.b.t. toegankelijkheid. Bij voorbeeld lift met knoppen in reliëf/braille, doorlopende trapleuningen, brede deuren die op afstand te bedienen zijn.
5. Verbeteren van de informatie over de mogelijkheden m.b.t. woningaanpassingen.

1.3 WONEN EN WOONOMGEVING

1. De woonomgeving dient ook toegankelijk te zijn, anders raken burgers met een handicap alsnog geïsoleerd.
2. Goede bereikbaarheid van winkels, voorzieningen en een zorgpost in de buurt, dragen bij aan de mogelijkheid om zelfstandig te (blijven) wonen.
3. Om bij te kunnen dragen aan een duurzame gemeente, hebben mensen goed bereikbare en bruikbare afvalvoorzieningen nodig. Een ‘milieu-plein’ is bovendien goed voor de sociale contacten.
4. Zorg voor vormen van ‘sociale cohesie’ in de buurt voor de burgers die dat nodig hebben om zelfstandig te (blijven) wonen.
5. Investeer in burgers die iets extra nodig hebben om de ingewikkelde spelregels/vaardigheden van (samen) wonen onder de knie te krijgen. B.v. de cursus ‘De kunst van wonen’.

2. WERK EN INKOMEN

- Hanteer het VN-verdrag , artikel 27: Werk en werkgelegenheid.

2.1 TOELEIDING NAAR DE ARBEIDSMARKT

1. Zorg voor betere aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt.
2. Laat mensen met afstand tot de arbeidsmarkt vanwege een handicap, ook profiteren van snuffelstages, ‘social return’ en andere afspraken die de Gemeente maakt met het bedrijfsleven.
3. Steek meer in op talent dan op opleidingsachtergrond. Buitengewone mensen beschikken vaak over buitengewone kwaliteiten. Maak passend werk i.p.v. een aangepaste baan.
4. ‘Training on de job’ doet het meestal beter dan een lange opleiding, met name bij werkzoekenden die leren door doen. Zorg voor voldoende plaatsen en begeleiders.
5. Maak betaald werk aantrekkelijk en zorg voor financiële prikkels.

2.2 WERK HEBBEN/HOUDEN

1. Geef als Gemeente en werkgever het goede voorbeeld m.b.t. een inclusieve arbeidsmarkt.
2. Maak de voorwaarde van ‘toegankelijkheid’ deel van het vestigingsbeleid voor nieuwe bedrijven.
3. Informeer bedrijven en andere werkgevers actief over het inzetten van mensen met een handicap en de ondersteuning die de Gemeente en het UWV daarbij kunnen geven.
4. Maak overgangen in de participatie-keten eenvoudig. Zodat werknemers probleemloos van uitkering naar (betaald) werk kunnen switchen en omgekeerd. Zonder bang te hoeven zijn voor verlies van voorzieningen en het recht op terugkeergarantie naar de uitkering.
5. Een passende werkplek is meer dan aangepaste software en een bureau(stoel): de hele werkomgeving moet toegankelijk zijn. Van lift tot en met de ingang van de kantine, ringleiding in vergaderruimten en een printer op bruikbaar niveau.
6. Onderzoek mogelijkheden om woon-werkverkeer te verbeteren.
7. Werk en werkomstandigheden goed laten aansluiten is voor bijzondere werknemers net iets belangrijker dan gemiddeld. Slechthorende medewerkers en medewerkers met autisme hebben bij voorbeeld belang bij een rustige werkplek, wie weinig of wisselende energie heeft, is misschien gebaat bij flexibele werktijden. Over het algemeen zijn hier geen hoge kosten mee gemoeid, maar gewoon creativiteit en goede afspraken.

8. Zorg voor een jobcoach voor wie dat nodig heeft. Dat kan zowel de werknemer als ook de werkgever zijn.
9. Werk is ook een sociale aangelegenheid: de koffie-pauzes, het werkklimaat, de social talk, het bedrijfsuitje ... Niet iedereen gaat dat even makkelijk af en ook daar kan onbedoeld sprake zijn van uitsluiting. Punt van aandacht!

2.3 VRIJWILLIGERSWERK

1. Zorg dat het duidelijk is wat de bedoeling is van vrijwilligerswerk: traject naar de arbeidsmarkt, werken voor je uitkering of bijdragen aan de samenleving.
2. Ook vrijwilligers hebben aanpassingen, hulpmiddelen en werkvervoer nodig. Nu is vaak onduidelijk wie daar verantwoordelijk voor is.
3. De beeldvorming m.b.t. mensen met een handicap moet veranderen. Nu worden ze nogal eens automatisch als 'doelgroep' of zorgobject gezien.
4. Zorg dat Link050, MEE en de WIJ-teams de kennis en hulpmiddelen in huis hebben om voor een breed scala handicaps mensen naar vrijwilligerswerk te begeleiden. Maak dat bekend op plaatsen en via de verschillende media die gebruikt worden door de mensen die bereikt moeten worden.

3. ONDERWIJS EN ONTWIKKELING

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 24: Onderwijs.

3.1 INCLUSIE BEGINT OP SCHOOL

1. Als kinderen samen opgroeien, leren ze spelenderwijs met elkaar omgaan. Inclusief onderwijs is daarom uitgangspunt en de norm.
2. Laat kinderen met een beperking zo dicht mogelijk in hun eigen omgeving naar school gaan.
3. Is bijzonder onderwijs toch een betere oplossing (alle principes hebben uitzonderingen), zorg dan dat ze het gebouw, de kantine, het schoolplein en een aantal lessen delen.
4. Als een gedeelde locatie er (nog) niet in zit, zorg dan voor gezamenlijke activiteiten tussen regulier en bijzonder onderwijs.

3.2 TOEGANKELIJKE SCHOOLGEBOUWEN EN ANDERE ONDERWIJSINSTELLINGEN

1. Nieuwbouw dient 100% aan de eisen m.b.t. toegankelijkheid te voldoen, inclusief de nieuwe NEN-normen (NEN Bouw en Installatie). Oude onderwijsgebouwen zo goed mogelijk.
2. Ook gebouwen waar cursussen, bijscholing en aanvullende opleidingen aangeboden worden, dienen toegankelijk te zijn of voldoende aangepast om het burgers met een handicap/beperking mogelijk te maken aan hun ontwikkeling te werken.
3. Let bij nieuwbouwplannen expliciet op de kans om regulier en bijzonder onderwijs te combineren. Maak er een harde voorwaarde van!

3.3 TALENT-ONTWIKKELING EN KANSEN OP DE ARBEIDSMARKT

1. Sommige kinderen leren beter door 'doen' dan theoretisch. Bevorder allerlei vormen van passend leren.
2. Buitengewone kinderen hebben soms buitengewone talenten. Daarbij aansluiten is daadwerkelijk werken aan gelijke kansen in onderwijs en ontwikkeling.
3. Als kinderen specifieke leeromstandigheden nodig hebben, zorg dan dat scholen en andere onderwijsinstellingen daar de ruimte voor krijgen. Denk bij voorbeeld aan een rustige omgeving voor kinderen die slecht horen of zich moeilijk kunnen concentreren.
4. Betrek PABO-studenten bij leerlingen die extra aandacht nodig hebben.
5. Zorg dat onderwijsinstellingen stageplekken voorbereiden op een stagiaire met een handicap en/of hulpmiddelen.
6. Vooral leerlingen met een beperking die (nog) geen uitkering krijgen van de Gemeente, raken makkelijk uit beeld. Let op de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Biedt zo nodig extra begeleiding en/of werk/leercombinaties.

4. VRIJE TIJD: RECREATIE, EVENEMENTEN, SPORTWEDSTRIJDEN BEZOEKEN, HORECA, MUSEA EN THEATERS, NATUURGEBIEDEN ...

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 30: Deelname aan het culturele leven, recreatie, vrijetijdsbesteding en sport.
- Hanteer het VN-verdrag, artikel 7: Kinderen met een handicap.

4.1 ONBEPERKT MEEDOEN

1. Bij 'vrije tijd' gaat het niet alleen om als bezoeker, gast of consument mee mogen doen, maar ook om de actieve rollen, als daar gelegenheid voor is. Denk bij voorbeeld aan een theaterworkshop, 'open dag' met activiteiten of een natuurwandeling.
2. Burgers met een handicap kunnen natuurlijk ook prima in de organisatie mee draaien. Dat geeft meteen een boost aan de beeldvorming.
3. Delen en verspreiden van de brochure 'welkom bij ...' om de kennis m.b.t. verschillende handicaps te vergroten bij horeca en aanbieders van vrije tijdsbesteding.
4. Activiteiten en evenementen voor 'alle leeftijden' dienen daadwerkelijk toegankelijk te zijn voor kinderen, volwassenen en ouderen.
5. Speeltuinen, pretparken en ook speeltoestellen in de buurt, moeten ook voor kinderen met een handicap voldoende amusement bieden. En samen-speelgelegenheid.

4.2 TOEGANKELIJKE VOORZIENINGEN

Een café is natuurlijk een andere setting met een andere bedoeling dan een theater of een voetbalwedstrijd, festival of popconcert.

Een aantal noodzakelijke voorzieningen zijn op allemaal van toepassing, een aantal niet of minder hard.

1. Bij projectontwikkeling en nieuwbouw toegankelijkheid in de voorwaarden voor een vergunning zetten.
2. Als bezoekers/deelnemers afhankelijk zijn van een assistent, maak dat mogelijk zonder bureaucratie en extra kosten.
3. Bij presentaties en voorstellingen aandacht voor de inzet van audiodescriptie, ringleiding, ondertiteling, een tolk Nederlandse Gebarentaal en andere afspraken die nodig zijn om alle mensen/kinderen de kans te geven om te genieten.
4. Denk ook aan de vraag naar 'prikkelarme voorstellingen' voor wie slecht hoort of het druk genoeg heeft in eigen hoofd. En activiteiten of programma's voor burgers die beter mee kunnen doen als het niet zo ingewikkeld is.
5. In theaters en andere zalen het aantal plaatsen voor mensen in een rolstoel (en hun gezelschap) vergroten.
6. Zorg bij festivals en evenementen voor een apart podium voor mensen met een rolstoel en hun gezelschap. Anders zien ze alleen de ruggen van het publiek. Bovendien is een mensenmassa gevaarlijk bij te enthousiaste feestgangers en bij calamiteiten.
7. Parkeer voorzieningen.
8. Verharde paden en doorgankelijke in/uitgangen.
9. Toegankelijke toiletten. Toegankelijke en goed bereikbare kassa's en balies.
10. EHBO en/of andere hulpdiensten
11. De beschikbaarheid van een tolk NGT.
12. Voorzieningen voor blinden/slechtzienden.
13. Rustpunten.

In een klein restaurant is een EHBO-post natuurlijk een overbodige luxe, maar het principe is duidelijk: rekening houden met mensen die wel eens een handicap/beperking kunnen hebben. Meestal is een handicap niet zichtbaar aan de buitenkant en zie je hoogstens de hulpmiddelen.

5. SPORT EN BEWEGING

De Werkgroep Toegankelijk Groningen vindt het zo belangrijk dat burgers met een handicap ook sport kunnen bedrijven en mee kunnen doen aan actief bewegen, dat we er een apart punt van hebben gemaakt.

De gemeente Groningen heeft het Groninger Sportakkoord ondertekend. Daarin staat 'Uniek Sporten' als actiepunten.

Daarnaast is Groningen een Gemeente met veel aandacht voor Healthy Aging, Gezonde School en het anderszins bevorderen van leefstijl, beweging en sport als ontmoetingspunt tussen verschillende burgers. Van breedtesport en gezonde beweging voor iedereen tot en met topsport voor de uitdaging en de inspiratie.

1. Toegankelijk maken van sportveldjes, beweegplekken en sportzalen in de eigen wijk.
2. Bij bevordering van actief bewegen in de openbare ruimte ook rekening houden met mensen/kinderen met een handicap.
3. Betrek fysiotherapie praktijken die aan aangepast sporten doen, bij het brede sportgebeuren in de gemeente.
4. Sla bruggen tussen het domein Zorg en het domein Sport, zodat mensen niet halverwege blijven zitten en uit beeld raken.
5. Maak aangepaste en passende sporten makkelijk te vinden voor diverse handicaps/beperkingen.
6. Vervoer is vaak een probleem voor wie niet over een eigen auto beschikt. Aangepaste sportgelegenheid is meestal dun gezaaid.
7. Ruimte bieden aan 'aangepast sporten' op dezelfde locaties als andere sportactiviteiten.
8. Zorgen voor de toegankelijkheid van sportcentra en sportaccommodaties.
9. Bij nieuwbouw als harde eis, bij bestaande gebouwen werken aan creatieve oplossingen.
10. Bevorderen dat algemene sportclubs ruimte maken voor 'unieke sporters'. Bij voorkeur gezamenlijke activiteiten, tenminste het delen van de kantine en de zalen.
11. Verspreiden van de brochure 'Welkom bij ...' om de kennis bij trainers en begeleiders te vergroten m.b.t. verschillende handicaps.
12. Inzetten op sport voor kinderen met en zonder handicap samen, zodat ze al vroeg leren dat het makkelijk kan en leuk is.
13. Acties m.b.t. sport/beweging horen ook een paar mogelijkheden voor kinderen/volwassenen met een handicap aan te bieden.
14. Bij grote sportevenementen zoals een 'loop' of een toernooi op de Grote Markt inclusief denken. Wat niet helemaal samen kan, kan altijd naast elkaar.
15. Geef in de beeldvorming rond sport/bewegen inclusief aandacht aan iets minder vitale burgers. Dat motiveert!
Sport en beweging is ook leuk en goed voor gewone en buitengewone mensen.

6. GEZONDHEID EN WELZIJN

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 25: Gezondheid

6.1 TOEGANKELIJKHEID

1. Op het terrein van 'zorg' en 'welzijn' heeft de Gemeente een breed scala aan taken (gekregen). Dat is niet altijd duidelijk voor burgers en soms ook niet voor gemeente-medewerkers en hulpverleners. Het kastje en de muur kom je hier dus geregeld tegen.
2. Waar burgers dan graag overlap zien en samenwerking, geeft de realiteit vaker een gat. Daarom is doorverwijzen prima, maar graag met 'terugkeergarantie' en/of begeleiding. Niet elke burger-in-nood is vindingrijk en assertief genoeg om de weg en het juiste loket te vinden.
3. De brochure 'Welkom bij ...' met praktische informatie en tips over succesvol contact met burgers met verschillende handicaps is ook bedoeld voor hulp/dienstverleners zorg en welzijn. Soms is er kennis over één of twee beperkingen, maar meestal niet over allemaal inclusief de combinaties waar mensen mee moeten dealen.
Dat moet beter!
4. Een vast team of een pool medewerkers die de Nederlandse Gebarentaal machtig is, lost voor dove hulpvragers tenminste de communicatieproblemen op.

5. Aansluiten bij burgers en hun leven vraagt goed luisteren naar de ervaringskennis die burgers meebrengen.
6. Zorg dat informatie in eenvoudige taal, beeldtaal en thuisland-talen beschikbaar is. Via de communicatiekanalen die verschillende mensen gebruiken.
(Zie hoofdstuk 2 van dit document: Communicatie en Contact)
7. Attendeer mensen op de mogelijkheid gebruik te maken van cliëntenondersteuning.
8. Waarborg Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz) voor burgers die zelf niet met een hulpvraag komen, maar wel zorgen geven in de omgeving.

6.2 VOORZIENINGEN

1. Zorg dat burgers iets te kiezen hebben, zodat maatwerk dat ook daadwerkelijk kan zijn.
2. Maak het aanvragen van voorzieningen eenvoudig en inzichtelijk.
3. Verkort de levertermijn, vooral als de nood hoog is.
4. Geef consulenten meer handelingsbevoegdheid.
5. Maak het op- en afschalen van ondersteuning en voorzieningen flexibel. Zodat burgers met een progressieve ziekte of problematiek met wisselend beloop de hulp krijgen die ze daadwerkelijk nodig hebben: niet meer, maar ook niet minder.
6. Let bij een aanbesteding niet alleen op de kosten, maar ook op de service die een WMO-bedrijf biedt. Bij voorbeeld bij reparaties en spoedhulp buiten kantooruren.
7. Een indicatie voor een gehandicaptenvoorziening hoeft niet elk jaar of elke twee jaar herhaald te worden. Met een handicap heb je als burger meestal levenslang, dus een simpele toets om de 5 of 10 jaar voldoet.

6.3 ONDERSTEUNING

1. Bij jeugdzorg, hulp bij opvoeding, huishoudelijke assistentie, coaching, begeleiding, schuldhulpverlening en/of een opruim-coach is samenwerking met de burger cruciaal. Je begeeft je als hulp/dienstverlener wel ruim achter de voordeur! Respecteer zoveel mogelijk de regels en regie van de hulpvrager.
2. Zelfredzaam is per persoon verschillend. Wees alert op mensen die te weinig vragen omdat ze bang zijn of niet lastig willen zijn. Even doorvragen dus.

7. TOEGANKELIJKHEID OPENBARE RUIMTE

7.1 PROJECT PROCES

1. Betrek de WTG direct bij de start van projecten die verandering van de openbare ruimte betreffen.
2. Breng bij een project betrokken partijen met elkaar in contact, vooral als hun gezichtspunten ver uit elkaar liggen.
3. Benut de experts van de WTG bij en tijdens de uitvoering van een project. Zodat goede bedoelingen ook goed gerealiseerd worden.
Een methode om projectleiders en uitvoerende medewerkers bewust te maken van obstakels en knelpunten, is mensen zelf een handicap laten ervaren: de 'belevingsexcursie'.

7.2 VEILIGHEID

1. Zorg voor veilige oversteekplaatsen voor blinden en slechtienden. Ook mensen die langzaam ter been of wielen zijn, hebben daar belang bij.
Het weghalen van zebra's, stoplichten en rateltickers is voor deze burgers gevaarlijk.
2. Zorg voor blindegeleidelijnen volgens de geldende richtlijnen en in overleg met de WTG. Zo nodig kan er een professioneel adviesbureau bij geraadpleegd worden. Dit is ook van toepassing op andere aanpassingen: verzin niet zomaar een eigen variant. Dat geeft verwarring.
3. Maak medeburgers bewust van de zin en betekenis van vrije blindegeleidelijnen. Is dat niet voldoende? Zorg dan voor handhaving.
4. Zorg bij werkzaamheden aan rijweg en voetpad voor duidelijke hekken en borden. Als de situatie druk of complex is, zorg dan ook voor verkeersregelaars.

5. Shared space is een probleem voor blinden, maar voor mensen in een rolstoel een oplossing. Als ervoor gekozen wordt, moet de oriëntatie en de veiligheid geborgd worden door goede geleidelijnen, verschillende steenstructuren, veilige oversteekplaatsen en herkenningspunten.

7.3 TOEGANKELIJKHEID

1. Zorg voor een veilig en begaanbaar voetpad met zo min mogelijke obstakels, breed genoeg voor 2 personen of een kinderwagen/rolstoel.
2. Maak beleid voor fiets-parkeren en handhaaf dat ook.
3. Maak één integraal beleid voor uitstallingen en terrassen. Handhaven!
4. Houd op/afritten open. Zo nodig: handhaven.
5. Zorg voor zo min mogelijk niveaoverschillen bij woningen en winkels (maximaal 2 cm).
6. Plaats zo nodig signaal-tegels voor blinden en slechtzienden.
7. Een overdosis verkeersborden en instructies werkt niet en geeft zeker problemen voor burgers die niet zo veel informatie tegelijk kunnen verwerken. Vaak kan het best minder.

7.4 BRUIKBAARHEID

1. Zorg voor voldoende toegankelijke openbare toiletten. Met name in de binnenstad.
2. Denk aan zitplekjes voor mensen die dat nodig hebben of gewoon gezellig vinden.
3. Sommige burgers hebben belang bij een prikkelarme en rustige omgeving zonder storende bijgeluiden. Maak daar gelegenheid voor in en om de drukke binnenstad.
4. Wees algemeen alert op lawaai. Vooral de geluiden en de drukte die je als minder gevoelige burger niet meer waarneemt. Vaak kan het een stuk minder.
5. Houd bij de verlichting rekening met slechtziende mensen en mensen die last hebben van te fel of flikkerend licht.
6. Zorg voor goede informatie over de stad op verschillende (voor bezoekers en toeristen) logische plaatsen. Zowel visueel als auditief en/of tactiel.

8. TOEGANKELIJKHEID OPENBARE GEBOUWEN

8.1 PROJECTPROCES

1. Betrek de WTG bij nieuwbouw en verbouw van openbare gebouwen zoals bibliotheken, gezondheidscentra, scholen, theaters, sportcentra, wijkgebouwen ...
2. Neem 'toegankelijkheid' mee als harde eis bij de aanvraag voor een (ver)bouwvergunning.

8.2 TOETS OP BEREIKBAARHEID, TOEGANKELIJKHEID EN BRUIKBAARHEID (BTB)

1. Openbare gebouwen moeten aan de BTB-eisen voldoen.
Dat is nu vaak niet zo.
Werk systematisch aan verbetering en zet WTG-experts daarbij in.
2. Volg de nieuwe NEN-normen Bouw & Installatie (o.a. galm en akoestiek).

8.3 GEBRUIK VAN OPENBARE GEBOUWEN

1. Benut de brochure 'Welkom bij ...'.
Zorg dat deze standaard op elke balie te vinden is en de medewerkers de communicatie-tips weten te gebruiken.

9. MOBILITEIT

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 20: Persoonlijke mobiliteit.

9.1 COMMUNICATIE

1. Gebruik van (aangepast) openbaar vervoer (OV) staat of valt met vindbare, zorgvuldige en toegankelijke informatie: vertrek- en aankomstpunten, voorzieningen, reistijd, route, aanvullend vervoer, overstappunten, kosten en andere afspraken.
2. Informatie dient toegankelijk te zijn. Voor blinden en slechtzienden in gesproken tekst en/of bij bushaltes voelbaar, voor mensen met een verstandelijke beperking in eenvoudige taal en/of met hulp van pictogrammen, voor mensen in een rolstoel op leesbaar niveau.
3. Denk bij drukke en ingewikkelde stations aan een maquette naast een zichtbare plattegrond.
4. Zichtbare en hoorbare informatie in bus en trein.
5. Zorg bij stations voor centrale informatiepunten met hulpmensen.
6. Zet de brochure 'Welkom bij ...' in met communicatie-tips voor reizigers met verschillende handicaps/beperkingen.
7. Investeer in de opleidingen van chauffeurs en conducteurs. Heel praktisch: hoe help je iemand in een rolstoel in- en uit trein of bus? Dat scheelt tijd, ergernis en frustratie. Maar ook medewerkers van call-centra en hulpdiensten zijn gebaat bij kennis van en ervaring met het gevarieerde gezelschap mensen met een handicap/beperking. Pro Memori: een call-centrum heeft voor dove reizigers geen zin. Sms of WhatsApp werkt beter.
8. Zorg voor goede informatie in eenvoudige taal bij calamiteiten en crisissituaties. Houd rekening met dove/slechthorende en blinde/slechtziende reizigers. Denk bij ontruiming ook expliciet aan minder mobiele mensen en reizigers op wielen.

9.2 OPENBAAR VERVOER (OV)

1. OV is voor iedereen. Zorg dat 'toegankelijkheid' een zwaarwegende factor is bij aanbestedingen. Benut de expertise van de WTG.
2. Gebruik van de WMO taxi en ander aanvullend vervoer wordt mede bepaald door de toegankelijkheid en beschikbaarheid van het OV. Let op afstemming en samenwerking.
3. Zorg voor betere aansluiting tussen bussen en treinen. Denk daarbij aan geleideroutes tussen bus- en treinstation, maar ook aan assistentie voor wie dat nodig heeft.
4. Elke overstap is een risico voor de meeste mensen met een handicap. Houd daar rekening mee.
5. Zorg ervoor dat mensen in een rolstoel of met een rollator zelfstandig in bus en trein kunnen komen. Dat is nu meestal nog niet mogelijk.
6. Zorg voor verhoogde bushaltes.
7. Meerdere mensen in een rolstoel moeten samen kunnen reizen met de bus. Los dat probleem op met flexibele plaatsen.
8. Behoud de bus in de wijk en bij centra waar veel blinden/slechtzienden gebruik van maken. Idem m.b.t. voorzieningen voor doven.

9.3 AANGEPAST OPENBAAR VERVOER (WMO vervoer en taxi's)

1. Zorg dat de WMO taxi's stipt rijden.
2. Verbeter de communicatie bij vertraging.
3. Zorg voor zorgvuldige naleving van eventuele bijzondere instructies. Zoals het verzoek om te bellen in geval van visuele handicap en/of een verward hoofd.
4. Betrek de WTG bij verbeterpunten naar aanleiding van klachten en signalen.

9.4 PERSOONSGEBONDEN MOBILITEIT

1. Persoonsgebonden mobiliteit gaat over de afhankelijkheid van hulpmiddelen om mobiel te zijn en te blijven. Denk aan rolstoel, rollator, driewiel fiets, aangepaste auto, lage instap fiets op medische indicatie, krukken, handbike en andere creatieve, maar noodzakelijke middelen om je te verplaatsen.
2. Hulpmiddelen m.b.t. mobiliteit worden meestal verstrekt op grond van de WMO. Maar soms zijn ze voor eigen rekening (b.v. de rollator) of loopt de financiering via de zorgverzekeraar of het UWV (werkvervoer).

Het is voor gewone burgers niet altijd duidelijk wie waar verantwoordelijk voor is. Punt van aandacht! Lees thema ‘zorg en welzijn’ ter aanvulling.

3. Persoonsgebonden mobiliteit hangt nauw samen met de ‘toegankelijkheid van de openbare ruimte’ en de ‘toegankelijkheid van gebouwen’: lees die thema’s erbij.
4. Keur niet overbodig bij een invalide parkeerkaart. Een handicap heeft als eerste criterium dat ze niet over gaat. Hetzelfde geldt voor hulpmiddelen-indicaties: herhalen is zinloos en onnodig pijnlijk. Om de 5 jaar navragen of er nog gebruik van gemaakt wordt, voldoet.
5. Maak een publiek en toegankelijk overzicht van de algemene invalidenparkeerplaatsen. Ook handig voor toeristen en bezoekers van buiten de Gemeente.
6. Zorg voor invalidenparkeerplaatsen bij pendelbushaltes en treinstations.
7. Invalidenparkeerplaatsen dienen ruimte te hebben voor een busje met achteruit laadklep.

10. VEILIGHEID

In het VN-verdrag is ‘veiligheid’ zelden een expliciet aandachtspunt, maar daar denken we in Groningen anders over.

Als (het gevoel van) veiligheid en bestaanszekerheid belangrijk is voor burgers, is het belangrijk voor **alle** burgers.

De geschiedenis leert bovendien dat het horen tot een minderheid kwetsbaar maakt voor misbruik, apartheidssystemen en onmenselijke normverschuivingen. Je kunt dus maar beter alert blijven als nieuwkomers in het VN-verdrag ‘Gelijke rechten’.

De realiteit is ook dat een kleine minderheid en hopelijk steeds minder mensen met een psychische en/of verstandelijke handicap in de loop van hun leven te maken krijgen met (de dreiging van) onvrijwillige maatregelen in en om de gezondheidszorg. De Wet verplichte GGz (Wvvggz) of de Wet Zorg en Dwang (Wzd) om precies te zijn.

Deze wetgeving staat in wezen haaks op het VN-verdrag. Juist daarom is het goed om Veiligheid te benoemen als aandachtspunt. Als maatregelen onvermijdelijk zijn, moet je je als samenleving heel bewust zijn van de prijs die de betrokken burger daarvoor betaalt.

- Hanteer het VN-verdrag, artikel 14: Vrijheid en veiligheid van de persoon.

ACTIEPUNTEN

1. Een passende woonplek draagt aanzienlijk bij aan (gevoel van) veiligheid. Zorg voor voldoende diversiteit in beschut wonen zoals hofjes en woonvormen op enige afstand van de hectiek van de maatschappij.
2. Organiseer sociale cohesie zoals buurtnetwerken voor wie daar behoefte aan heeft.
3. Bevorder de ontwikkeling van een ‘crisispakket’ voor burgers die (on)geregeld fiks uit balans raken. Een crisispakket is een catalogus waarin mensen praktische hulpmiddelen kunnen vinden om door de dips in hun leven te komen, zonder onnodige toestanden voor zichzelf en hun leefomgeving. Denk aan een signaleringskaart, een EHBO-koffer, een ‘hulpkaart’ voor omstanders en hulpdiensten, een crisisplan, een zelfbindingscontract. Een persoonlijk crisispakket kan mensen helpen de regie over hun leven te houden. En scheidt ook duidelijkheid voor de leefomgeving en hulp/dienstverleners.
4. Mensen met een handicap/ beperking zijn makkelijk slachtoffer van criminaliteit en andere vormen van misbruik. Met name burgers met een verstandelijke beperking en/of psychische handicap lopen risico. (Digitale) weerbaarheid is belangrijk! Een cursus?
5. Zorg dat de politie de tijd, ruimte en mensen krijgt om eigen niet-pluis signalen van mensen serieus te nemen en er op de juiste manier mee om te gaan. Puntje voor de opleiding.

Werkgroep Toegankelijk Groningen
Marlieke & Herman

Januari 2021